DATE : 5/2/2026

અહંકાર - અભિમાન ઓગળે રે.

અવધૂત શ્રી દત્તાત્રેયજી વંદન.

આજ દત્તાત્રેયના મૂળ જ પૂજાદાનમાં આપણા વિચારો રજૂઆત છે. પરમાત્મા રૂપે આવેલ આપણાં સહુના ઉદ્ધાર કરવા માટે આ ધરાતલ ઉપર પધાર્યા છે.

દત્તાત્રેય એવું સાધન છે જેનાથી જીવન ના અશુદ્ધિઓ દૂર થાય છે. 'મન્ત્રરાજ' કોઈપણ સાધક, કોઈપણ સિદ્ધ લોકોમાં અહંકાર ન હોય. પહેલાં જ ભગવાન ને ભાસ કરે છે. નિરભિમાનતા લાવો!

અહંકાર એ બહુ ભયંકર વસ્તુ છે. માણસ પોતાનું અભિમાન જાતે જ વધારતો જ જાય. એટલે એના અહંકારરૂપ રાવણ થી મુક્ત થવું જ પડશે.

નિરાભિમાનપણું. તો જ આત્મદર્શન થાય. પ્રભુના દર્શન કરવા છે? પરમાત્મામાં પહોંચવું જ છે? અહંકાર ઓગાળવો પડશે. ગૌરવ કોઈ પોતાનું પણ અહંકાર ન કરવો જોઈએ. ગૌરવ એટલે સ્વમાન. સ્વમાન ના આચરણથી તો બીજા નો સાથ લોકો નિભાવશે. ભલે ફરશો નહીં પણ ઠોકરો ના માર ખાવા પડે. પણ અહંકાર અભિમાન સુધી નહીં જવાનું. અહંકાર અગ્નિરૂપ છે. એ બાળશે દઝાડશે. અહંકાર ને બાળવાને બદલે તેનું સમાધાન કરવાની આદત પાડી જોઈએ. પોતાને ઉંચા દેખાડવા બીજાને ઉતારી પાડવા એ જ અહંકાર.

રૂપ ના પરમ આત્મા છે. - શું સંસાર નું કર્યું સ્વરૂપ પરમાત્મા નથી? આત્માએ જેને કર્યું કે માન્યું હશે છે અહંકાર - વાસનાઓ બહુ ભારી ભરમ કરે જ છે. નિરાભિમાન સમજણનું રાખું તેને

DATE : / /

બોલતાનો ડામ ઈન્કાર કરે. સાચું તેમ એટલે આનંદિત. બહું આત્મા જ છે તો કેવળ છે! આત્માનું સંધાન લાગે અચાનક શાંતિ. નાકે નડ્યો કોઈ મને સંસાર, રહું નિજ નામ લાગે આરદાર એ જ પ્રાર્થના રોજ કરજે એ આચાર સુખકર છે.

૨- આપ્તનો ભગવાન.

આપ શાંત ધર્મ ના નાયક છો. ધર્મ હંમેશાં શાંત કોઈ કરાવેલ ઉગ્ર બનાવો નથી. એટલે-શાંત કોઈ. એટલે ધર્મ ઈશ્વરને નથી: જ્યાં કોઈ સંગ્રામ છે અહંકાર છે ત્યાં જ ધર્મ કોઈ. આંબામમતુ. બધા પ્રકાર ના દોષો દૂર કરવાવાળા પરમાત્મા આપ છો. મારું ચિત્ત આપ્તપુરુષ માં સંલગ્ન થઈ ગયું એટલે આત્મા જે અલૌકિક છે તે જ્ઞાન આપ પૂરેપૂરો અનુભૂતિ થાય. ભગવાન આશા અર્પિશું? એક ભાવ માં બધું જ છું. પણ ચિત્ત જ્યાં ભમતો નથી. અજ્ઞાની ત્યાં એમ થાય. એટલે પણ શું? વંદે અમૂલ્ય વિચારીએ

4 પરમપદવિદે ગુરુ

જેમણે પરમપદ નો સાક્ષાત્કાર કર્યો છે. જે પરમ પદ સ્વયં પોતે જ છે. પરમપદ એટલે સમગ્ર વિશ્વ માં સર્વોચ્ચ-શ્રેષ્ઠ. એમના ઉંચામાં ઉંચ ના માલ છે. કેટલું સ્થાન કરો? કેટલા અનુભૂતિ કરો? તે પ્રાર્થના કરનારે સંબોધન કર્યું. આપ કેવળ છો? પરમપદવિદ છો. આ ગુરુમ. પણ બધું કરવાનું મળવાનું ન રહે. જેને મળવા પછી કંઈ મળવાનું ન રહે તેનું નામ પરમપદ. એટલે પછી 'ઉન્નતવાન નિર્મળો' ત્યાં પહોંચવા પછી ફરી પાછું 'વળવાનું રહેતું જ નથી એટલે આપ્તગુરુ પરમાત્મા. 'વંદે હું.'

મારૂ સરરણા માં મુકી દીધું પછી એકલા શરીર ને કરવાનું શું? શરીર પણ એના પાછળ પાછળ આવે.

એક વાતનું સમજવા પડે. જ્યાં જગત છે, ત્યાં મન છે, વિચાર છે. આ મન અને વિચાર છે ત્યાં આખું જગત છે જ પણ જ્યાં વિચાર જ નથી ત્યાં મન નથી, જગત પણ રહેવાનું નથી. મન ન રહે, એટલે જગત ન રહે ત્યાં આત્મા પ્રકાશમાન જ હોય ને પૂછે.!

જગત નો વ્યવહાર છે ત્યાં સુધી આત્મા પર આવરણો જ નથી. પણ જેવું આત્માનું સ્વરૂપ પ્રગટ રહે એટલે ત્યાં મન પણ ન રહે, વિચાર પણ ન રહે અને જગત જેવું રહે! માટે અનુભવ કરજો, વારંવાર સ્થિર થવા રાખજો. વિચારો ને જોવા માંડો એટલે મન ગાયબ પછી આત્મા પ્રગટ થાય.

45 હવે મારે રોજ દશાફરા-વિચારો.

અહંકાર અંગારવો સહેલો નથી, વાત વાત માં ફૂંફાડા કરે. વ્યવહારમાં જશ-માન જોવે. એટલે ઘણાને એનું સૂક્ષ્મ રૂપ ભાન જાય કોઈને ના દેખાય. અરે અહંકારી ને તો ક્યારેય ન જડે! માટે હું પદ ગાળીએ રે. જ્યુભાન પર, ઘરસ માં વાજ ના જેમ ચોકીદાર રાખવું અંતરંગ પર ધ્યાન મિત્રો. જીવન ના એ દિશા પકડી સાચા માર્ગે ચાલો એટલે પતન નહીં થાય. કોઈ વાર લપસણા સ્થળ બંધ થવા લાગશે. હુંપદ ને વિશ્વમિયાદ એને કુંપ ગણો કે જ્યાં કોઈક વારવા ફરતા હોય એનો પાછું 'ગોવિંદરહિતાગામ.' ભગવાનને કોઈનું કેવું જેવાનું થાય ત્યારે સમજી લેવાનું કે આપણો માર્ગ ખોટો છે. જીવનના દિશા ખોટી છે માટે પાછા વળો.

જય. શુભાશીષાનાં ગુરુવારોધ્યાં કાળાટ. ગુરુજી એ

DATE : / /

આત્માનુભવ આપતા. મહારાજ ના સાનિધ્ય માં ફીલ થતું.
અંતઃકરણ માં, મન માં, શરીર માં બહુ જ શાંત કરી દે.
તારા દ્વાર માં હું બેઠો છું ને શૈતાનનું શિરામણમઇએ.
સંસ્કાર પુરસ્કાર રૂપે મળે. એ જ આપણી મૂડી સંપત્તિ.
એનો વારસો બાળકોને આપે. બાપ નો પૈસો બહેરવાળા
દીકરાં બગડે જ નહિ. એમને સંપત્તિવારસામાં સંસ્કાર
આપજો.

46 સમજૂર નું નાટક.

પરબ્રહ્મ પરમાત્મા અનંત અદ્વૈત સર્વવ્યાપક છે એનો બોધ આપનારા અવધૂત ફલાણા ફલાણા છે. પાપમાંથી મુક્તિ અપાવે તે સદ્ગુરુદેવ છે. એ સત્સંગ દ્વારા, દર્શન દ્વારા, સાનિધ્ય દ્વારા સર્વ જીવોના પાપ છોડાવે છે. પાપ છૂટે તો જ સત્કર્મ થઈ શકે. પાપમુક્ત થયા પછી જ પરમાત્મા સુધી આવાગમન થઈ શકાય.

સત્સંગનાશક પાપ:

જેનો સંગ માત્રથી અમારા પાપો નાશ થઈ જાય તેવા ને અભિનંદન કરું છું. અરે સમજણવાળા પણ પાપ ને નાશ કરવું પડે છે. અનુભવ કરજો એટલે સમજીગયા હશો. સમજણ કરવાની સાથે એ કેવા પાપ થાય કે મન-વિચારોને પાપરહિત કરી નાખે છે. આના જેવું શું જોઈએ. મન માં પાપ ના વિચાર- કર્મો બેઠો ત્યાં ફાઈવ્લાપૂર્વ આવ્યો છે. પણ સદ્ગુરુ માં એ સાથે રહે છે. અરણ્યાની અવાક કૃપાળુના ગતિ ને છોડે જેને ઉત્સાહ છે તો પણ પાપ એનો અસર છે

DATE : / /

નથી. તેમજ તેનો ગ્રાહક પાપ ને ભાગી એટલે બે
ભાગો. ન કોઈ ત્યાગ ન લાભ. આ છે દર્શનં ગંગા નદ્યાપાપઃ।
જેમનાં સંગમાત્રથી પાપબુદ્ધિ દૂર થઇ જાય. મનમાંથી
કોઇપણ પ્રકારના પાપના વિચારો, વિકૃતિઓ અને વાસનાઓ
ના વિચારો રહી જ ન શકે. જેવાં સુંદર મહારાજ નાં જીવ ફરીને
ભીતરથી, વાતાવરણ પવિત્ર કરેલ, પવિત્ર સ્વરૂપ નું દર્શન
થતું હોય ત્યાં પાપ ક્યાં ટકી શકવાનું હતું? તેઓને ભાગવા
જ ભેળું પડે દૂર કોઇ રીતે. સાનિધ્ય નું દૂર આપણાં ને
પ્રત્યક્ષ મળે છે ત્યારે મળે છે એટલે કહ્યાં સમર્પિયામ.
સ્મરણ કરવાંના સાથે એ દૂર પ્રાપ્ત થાય છે.

બીજી મનમાં એકવાર પાપાચાર ભરાય ગયેલ.
પછી એને કાઢવો બહુ જ અઘરું હોય છે. પાપ ના પ્રવૃત્તિઓ
જ આપણાં પુણ્યને, આપણાં સ્વરૂપને, અંદર રહેલાં આત્મા
ને ઢાંકી દેતા હોય છે. એટલા માટે 'દર્શનં ગંગા નદ્યાપાપં'
જેનાં સંગમાત્રથી, દર્શન માત્રથી સ્થિર શાંતિ થાય. ત્યારે
એક સમર્પણ, પરબ્રહ્મ ના સામે ઊભા કરીએ અને એ જ
શાંત સ્વરૂપ છે એમને વંદન કરીને મહાપુરુષો એ કહ્યું
'નમામિ ભગવંતસાધુ ચરણં' એટલે પૂર્ણિમા માં કહ્યું
આપ ચરણે છો. પાપરહિત છીએ અને શરણે આવેલાં
ને આપ પાપમુક્ત કરી દો છો. સંત આપો બ્રહ્મરૂપ છે
એટલે સંતો નાં સાનિધ્ય માં પાપ પણ પુણ્યશાળી બને
જાય છે. કે કેવાં પવિત્ર હશે? ત્યાગ કરી દીધું.
એમનાં ચરણનું કેટલું તેજ હશે કે પાપ એમની સામે
જોઈ ન શકે. કોઈક કહેવાય છે તો એમના શરણે બેસી
જાય એ પાપ ના આચાર. ચરણ નો મતલબ આપ
નિષ્પાપ છો. કોઇપણ પ્રકારનું સુક્ષ્મ પાપ પણ રહે જ

ખરું ત્યારે પરાક્રમ કહેવાય.

પાપ બધાં સમજપૂર્વકનાં પ્રમાણે થતાં જ હોતાં હોય. પુદ્ગલ તો કુદરતે કુદરતે ઓટોમેટિક થઈ જતું હોય છે. અજાણપણે થઈ જતું હોય છે. પણ પાપ તો જાણીજોઈને તોળમાપબદલ - પ્લાનિંગ સાથે થાય છે. તો પાપ કરતાં જ પ્લાનિંગ થતાં હોય છે. જ્યારે પુદ્ગલ સ્વભાવને આવરણ ન પડે. આત્માને ઢાંકણો તો સમજશો. પોતાના મનને મજબૂત કરો તો સમજશો કે મારાપણું સ્વ ભૂલું થઈ ગયું. થાય છે કોઈ નિશ્ચય એવું? બાકી તો જે કરો છો તે બધું પાપ જ છે ને ભગવાન! શરીર છે, ઇન્દ્રિયો છે, મન છે એમને ભોગો ભોગવવામાં જ રસ પડે. બધું મન આગળ એકલે એ તો કદી વિરોધ કરતાં જ નથી. ઊલટું બધું જ દેખાડે! કેટલા કેટલાનું છે કોઈ, ક્યાંય ન મળે બાગ ના બાગ! હવે કોઈના બાગ ન બગાડો એવું સ્વપ્ન મળશે? ક્યાં મળશે? મફકારમાં. પ્રભુ તો પાસે આવે સંકોચ ન રાખશો. નવરાશ ભોગ તે જ્યાં સન્મુખ થાય હડી કે હડી. નિરાંત મળશે, શાંત થશો. ત્યાં 'આત્માનંદ પ્રભાતનગરમાં આનંદકારક રહેવાનું': શરણે આવેલાને માટે આનંદદાયક એવા સ્થાનો કાયમ, એવું વાતાવરણ હોય, એવું વાહ્યુમંડળ હોય ત્યાં આપે આવવાનું વંદન કરવું જોઈએ. આપણા જીવનમાં આવા એક જ આશા કેન્દ્ર છે. આને વંદન કરીએ કરવું, બધું જ સમર્પણ કરવું જોઈએ.

બધા સ્વર્ગે જવાને વેઢું વાંચો એક જ જીવન એ જીવતા થઈ ગયા. એ પવિત્ર પદ અભ્યાસ કહેવાય.

DATE : / /

અમાસે સૂર્ય અને ચંદ્ર એક જ રાશિમાં હોય. સારું ભજન કરજો, મૌન રાખજો. તો પણ સૂર્ય-ચંદ્ર એક થવાની અંદર મદદરૂપ થશે સૂર્યનાડી અને ચંદ્રનાડી.

ચંદ્ર સૂરજ એક થઈ ગયાં, સુહાગણમાં મેળા થયા- ત્યાં છે વાદળીયું, ચંદ્રપડછું, શીતળતા અને સાથે માધવતા! તેજ તો બહુ જ પણ અનુભવ શીતળતાનો.

જેમ જે વ્યવહારમાં પણ કોઈ પણ નિષ્પાપ માણસ હોય એ બિલકુલ ભોળો હોય. એનામાં કોઈ પાપ કે કોઈ કપટ નહીં હોય, છળ નહીં હોય, કુવિચાર નહીં કે નહીં દુરાચાર. એના સંગમાં, એના સમીપ જવાનો આનંદ આવે. શાંતિ મળે! નાનું બાળક છે આનંદ છે, નિષ્પાપ છે તેને અભણનું હોય પણ તેને તેડી લઈને વહાલ કરવાનું મન થાય. કંઈ નહીં તો હેતથી જોઈને આંગળી અડાડવાનું મન થાય. કેમ? એનામાં આનંદતા છે, નિષ્પાપતા માણસને અને પશુઓને પણ આકર્ષે છે.

કોઈ પણ વ્યક્તિ નિષ્પાપ કરે, શુદ્ધ કરે, એનામાં પવિત્રતા કરે, એનામાં શીલ, શાંતિ, સદાચાર સંયમ બહુ જ કરે. એના પ્રત્યે આપોઆપ આકર્ષણ રહે બહુ જ સ્નેહ્યાકૃતિ, દર્શનીય બને. આ નિષ્પાપતાનું તેજ છે. તે પ્રકાશરહ્યું છે. તે તેજમાં આપણા આનંદીપટ ખૂલે છે. પરમાત્મતત્વનાં દર્શન કરવા આવા દિવ્યતાઈક ભાઈએ, શાનયાઈક બોલે એવા ગુરુ મહારાજ ના પ્રકાશ. દિવ્યપ્રકાશ આનંદતાનો અજબ ભોમાનો નિષ્પાપતાનો, એ જ આપણો દૃષ્ટિ ખોલી આપે.

DATE : / /

જેવાં અમૃતમાં નાર દરિદ્ર પ્રજાના જીવનો સવાલે માણસના
જીવનના અધિકાર વિરોધભાવના આધ્યાત્મિક શાંત થઈ જાય.
આ ઠેર ઠેર શું આવે છે? અમજીવન નાં નાટક. કેમ?
આવા અમજીવન સુધારવા બેઠા. એ અમજીવન નું નાટક
આધ્યાત્મિક દૂર થઈ જાય, ક્યારે? ધાર્મિક વિચાર સંતોષ
નિયમિત બનાવ જાય. પછી એવા અસ્પૃશ્યતા રહે
નિયમિતતા ને બદલે સુંદરતા ના પ્રેમ બીજા ભાગને અમાં
નિયમિતતા નાર અનુકૂળતા કરાવે. ફરી પાછો જે ઠેકાણે
વહેંચીને?

જે ધાર્મિક નાં મગજ માં પાપ ભરેલું હોય ત્યાં જે એ
મંદિર નું નામ પણ કે બદલ કહેશે. શું મંદિર મંદિર ફરી ફરી
ત્યાં શું ભરેલું છે? આમ ઉપરના આચરણ મકાનમાં
કપટી આવે! એવો છે દુરાચાર. માણસ ના મનનું પાપ
અજાણે બદલવા જ ન દે. આવું. પાપ આચરણ કેવું જ
રહે? કેવાં જ છે હું? એ ભાવું નથી જીવવાનું. નારી દારૂ જુગાર
ના, વિચારવાન કરીને રોકવાને પ્રયત્ન કરવા જ નાદ.
જીવન દરરોજ ઉદ્દેશ્ય ભાવના નામ. આવા આચારવું જ
દેખાડે.

મોટે ભાગે રાખેલ સત્સંગ, સદાચાર અને સન્માર્ગ
તરફ આપણાને દોરવા કોઈક તો જ થતા હોય છે. એના
આત્મ આવ કુમળુ ન બેસે નાખેલા તમને, એવા
કુમળા બનાવ હોય એને બચાવ નહીં થઈ?
અહીં માટે કહેવું જોઈએ આરંભમાં. પરમાત્મા
સ્વરૂપ જેવા મહારાજ ના ઉપાય ફરી ફરી
પ્રાર્થના ગાવા પણ પ્રાર્થના નું કાંઈ મહત્ત્વ હોય છે.
મારી સ્તુતિ અને પ્રાર્થના કરીએ એટલે ભગવાન

ક્યારે રાજી થઈ જશે? ભગવાન રાજી થાય ત્યારે જે આપણાં
સદ્ગુણો ના પૂજારી ગણાય છો, ભોળા છો, સ્તુતિ કરો છો.
એ સદ્ગુણો ના થોડા થોડા અંશો આપણામાં આવે ત્યારે
ભગવાન રાજી થાય. ભગવાન કંઈ આપણા સ્તુતિ, પ્રશંસા
પર રાજી થાય એમ નથી. આપણાં માં જે સદ્ગુણો છે, સંયમ
છે, સદાચાર છે તેનાં સૂક્ષ્મ અંશો ના આપણામાં પ્રાકટ્ય
થાય એટલે આપણે કૃપા થાય. ભગવાન? કેવા? અને
કેટલા? આપણાં નિર્વાણ જેટલા ત્યાગથી કરો એટલું
આપશે. આપણા પાસે અનંત આયુષ્ય છે. માટે આપણે
આનંદ નિરપાય પ્રભુ ના શરણ માં રહીને આપણો સહુ
નિરપાય બનાવશે.

47 મહત્ત્વતા ત્યાગવી

મહારાજ નું સ્વરૂપ મહત્ત્વતા છે. અહંકાર જ
આપણે પાપ માં ડૂબાડૂબ રાખે છે. જો કોઈ સમર્થ નાયક
તો અહંકાર વડે માણસ કમાણી કરે છે. હું ભણેલો છું,
હું કમાઉ છું, મેં કરી નાખ્યું છે, મને આવડે છે. આવા જે
આવા વિચારો વડે અહંકાર પર માણસ ભાગ્યશાળી બંધુ
દુઃખ કરી નાખે છે. ફક્ત અહંકાર પર પડદો છે. દરેક
ને ઈશ્વર પાઈ આપવા પડ્યા નથી. જેટલો માણસ અહંકાર
રહિત બને એટલો જ તે ઈશ્વર-પરમાત્માના સમીપ
જઈ શકે છે. હું તો નિમિત્ત માત્ર છું આવી વિનય-નમ્રતા
ભગવાન નું સ્વરૂપ છે. એ જેમ કરાવે તેમ આપણે
કરવાનું આપણે કરવાવાળા કોણ? આવો વિનય
માણસના જીવન માં અહંકાર ના વિચારો આવતા ના
બચાવે છે. ભગવાન પર અહંકાર રહિત થવાય
જીવનમાં વિવેક આવશે અને જીવન નિર્મળ બનશે

DATE : / /

વચન વ્યાકરણનું કરો. ઈશ્વરના ઈશ્વરના ફરીશે ફરીથી ગાતે
તો કે અહંકાર ના બોલો!

માટે ભગતજી એ ગાયું કે

રાંવાત સબ રઘુપતિ કે આહુતી.

તો, ભગવાન એના માલિક છે. આપણે નહીં. આ છે
નામના આ છે વિવેક. જગત માં જ્યાં સમાધાનના નો
અભિમાન માં પાપ કરતો, કોઈ છે દુરાચાર કરીને
દુર્ગતિ પામે છે. જ્યારે મહારાજ નું સ્વરૂપ પરમાત્મા
નું છે. જે અહંકાર, કામ, ક્રોધ ને બાળવાની તે
પરમાત્મા સ્વરૂપ પામે છે. માટે પૂછ્યું શું કેવા છે?
મહારાજ સ્વરૂપે મનુષ્યરૂપે વિચરતા. બીજું જ
દિવ્ય સ્વરૂપ. જેનામાં આવે ઈશ્વર શક્તિમાન, તપ
નું તેજ હોય એવા કામ, ક્રોધ અહંકાર ઈશ્વરની એક
પાપ ભસ્મ થાય. એટલે દર્શન થાય. દર્શન
થતાં જ મન માં ભગવાન બેઠેલા ઉત્પન્ન થાય કે
આહો કેવું સ્વરૂપ! કેટલા શાંત છે! કેટલા આનંદ!
આ છે સાક્ષાત પરમાત્મા નું પરબ્રહ્મ નું સાચે
સાચું બહુ વંદન કરીએ. અહંકાર છે એમનામાં બાપનું
તેજ! આ તો અહંકાર ભંડાર ક્યારેય ખૂટે નહીં?
ખાલી થાય નહીં. હવે શું તો કહે ભગવાન વિરાજમાન
આપણે એમ વ્યવહાર આવે તો પરમ પદ આપણે.
પૂરા વિવેક કેમ બનાવશે? સેવા, સત્સંગ અને
દર્શન થી. અહંકાર કાઢવા નિરાભિમાની ભગવાન ભક્તિ
કે સેવા પ્રેમ થતું નથી. અહંકાર ને વિદાય
કેટલા ઉંમર સુધી નીકળાં બહુ ભેગા થઇને
ઈચ્છાઓ નો નાશ થવાનો. ભક્તિ માં છે અહંકાર

DATE : / /

પ્રભુ તો ભવરોગના વૈદ્ય છે અહીં રોગ મટાડે છે. આપણાં કેવળ વૈદ્ય છે મહાવીર. માટે પ્રાર્થીએ. શાંત શ્રી સંભવમાં પૂજ્યભાવના મનોભિવ્યક્ત છે નિવર્તમાન કે.

આમ ભક્તિમય છે. આપણે નિર્મળ વંદના કરીએ. આમનું કલ્યાણકારી ઇલાજ હોય તે આમને આપજે.

સંગ્રામ એટલે પોતાનું સ્વરૂપ આપવા માટે તે માટે શિવસ્વરૂપ સંબોધવાનાં. પરમાત્મા એ આત્મા માં વ્યાપક તત્ત્વ છે જે સર્વત્ર છે તેને બ્રહ્મ કહેવામાં આવે છે. કોઈપણ જગ્યા એવી ખાલી નથી, કે જ્યાં બ્રહ્મ ના આવિર્ભાવ - તિરોભાવ ન હોય. એ પરમાત્મા સ્વરૂપ અવધૂત શ્રી ~~દત્તાત્રેય નું~~ દત્તાત્રેય નું અવલોકન આપણને સહુ ને પ્રેરક થયું છે. એ વ્યાપક ના બોધ કરનારા છે. મહાપુરુષો પોતાનાં અંતઃકરણ ને આ પાંચ ભૌતિક શરીર પૂરતા મર્યાદિત નથી રાખતાં. દેહાધ્યાસ જેને કહેવાય, એ માત્ર દેહાધ્યાસ કોઈ દિવસ ન રાખે. એવા હું છું. કે આ શરીર થી ઉપર ઉઠીને પર છે અને એ વ્યાપક તત્ત્વ નો સાચો બોધ કરાવે છે.

તે જ તું છું તારું સ્વરૂપ એ જ છે તું જાણે નથી, એવા વ્યાપક સ્વરૂપ નો આવિર્ભાવ અવતાર છે, પરમાત્મા સર્વવ્યાપક છે. ભગવાન એકદેશીય નથી, સર્વદેશી સમસ્ત જગતમાં છે. જે વ્યાપકતાનાં સ્વરૂપનો બોધ છે એ કુંભમાં સંસારમાં, આ જગતમાં, ઉપર ઉઠીને પોતાનાં વ્યાપક બ્રહ્મનાં અંતઃકરણ ને જ માત્ર બોધ છે. આ સ્થૂલ, આ ભૌતિક, આ જગતનું છે, મરવાનું છે એની પર જરાય ભરોસો રાખવો નથી. શરીર નાં અંતઃકરણને એ ફક્ત વિકાસ સ્વીકારવાનો નથી, આ તો

DATE : / /

રહેલા હોવું જ છે. શરીર સાથે આતુરતા એ પણ મારા
સ્થાન જ છે. એ ફળત્યાગ કરવાનો સ્વીકાર કરતાં નથી.
એમને મારા શાશ્વત એવું આત્મસ્વરૂપ. એ જ માત્ર
છે. એ જ નિત્ય છે. આત્માનું સ્વરૂપ એ જ વાસ્તવિક
બ્રહ્મ છે.

પણ આ ન સમજતાં, પોતાના સંકુચિત ભાવ
ને કારણે શરીરભાવ ભાવનાથી, દેહ ઇચ્છાઓ, ભાવના
થી, એટલે કે, હું આ શરીર છું એવા આ પ્રકારના
માનવતાના આવરણો દરેક જન કરતાં હોય છે એમને
મારા પોતામાં શરીર ના આવરણ પૂરતાં જ વિચારતાં હોય
છે. એમ જ બધા રમતાં હોય છે. પણ એનું આવું
બધું આત્મા છે. એનું દર્શન એક માત્ર સ્વરૂપને
ઓળખવાનું છે. બ્રહ્મને ઓળખવાનો જ છે. ગીતામાં
એ જ ત્રણ વર્ણ, ઈશ્વર, ગાયો. આત્માને ઓળખવું
વ્યવહારનું જ્ઞાન નિર્ગુણ ભાવ છે. એટલે આ એક
જ સંસ્કૃતમાં જ ભગવાન છે એમ માનશો. ભગવાન
વગર કોઈ જીવનું ચાલે નહિ. કોઈ કામ કોઈનું
કરતા જતા ત્યાં પણ વાસ્તવિક બ્રહ્મના પ્રકાશ હોય જ
છે. દરેક દરેક કર્મ નો આધાર છે. એજ પરબ્રહ્મ
પરમાત્મા પરમ આત્મા છે. આપણે આત્માના અંશ
જ પરમાત્માના દર્શન કરતા નથી. જેણે આત્મા
ને ઓળખ્યો એ જ પરબ્રહ્મ અને પરમાત્માને
સમજી, ઓળખી શકે છે. વ્યાપક બોલાય છે.

આપણું સ્વરૂપ કેવું અલૌકિક છે આપણે
બ્રહ્માંડમાં વસેલા છે. મારા પુસ્તક ઉપર જ નહીં,
પણ જેટલાં જેટલાં તારા, નક્ષત્ર, ગ્રહો છે ત્યાં બધે

DATE : / /

જ આપ બિરાજેલાં છો. પરબ્રહ્મ સર્વત્ર છે એમનો આકાર સમજણ કેવી આવી શકે? ઉંચામાં ઉંચાર બાબત કેવી આપી શકે? જે પોતે અદ્રશ્ય હોય, અગમ્ય હોય, એ જ એનો બોધ આપનારા છે એ પોતે બ્રહ્મસ્વરૂપ છે.

'ગુરુ: સાક્ષાત્ પરબ્રહ્મ'

એ પોતે જ સાચાં પરબ્રહ્મનું જ સ્વરૂપ છે અને એ બોધ આપણને આપતા રહેલા જોઈએ. ગુરુજી માં બ્રહ્મ ના દર્શન કેવાં કરવા જ કે એ બ્રહ્મ જ વ્યાપક છે. સર્વત્ર છે.

'હરિ વ્યાપક સર્વત્ર સમાના'

ભગવાન બધે જ છે. સમાન રીતે છે. પશુ માં, પક્ષીમાં, આકાર, નિરાકાર અને ગરીબ-તવંગર બધામાં છે જ. આપણાં શાસ્ત્રો ગ્રંથો આપણાને અનેક રીતે આ જ સમજાવતાં હોય કે ભગવાન સર્વત્ર સર્વમાં છે. એ વસ્તુ ને આપણે પોતે સમજી શકતાં નથી સ્વીકારી શકતાં નથી તેથી સ્વયમ પરમાત્મા ગુરુરૂપે આવીને સમજાવે છે.

જેમ ચંદ્ર સર્વત્ર દર્શન આપે છે એમ સર્વ-વ્યાપકતાનું જે લક્ષણ છે એ બધામાં સમાનતા ક્યાંય પણ એવો કોઈ ભેદભાવ નહી, જે વિદ્વાન, મૂર્ખ, પુણ્ય-શાળી કે પાપી ને સર્વને મળે. આ જે વ્યાપક બ્રહ્મ એને સમજવા હોય તો સત્ ચિત્ત અને આનંદ નાં સ્વરૂપ ને સમજવું પડે. એ પરબ્રહ્મ પરમ સત્ય છે. ભાગવત માં મંગલાચરણ માં પહેલાં શ્લોક માં સ્તુતિ કરીને વ્યાસજી એ પરમ સત્ય ના સ્વીકાર કર્યો છે. ત્યાં 'કૃષ્ણમ પરમ ધીમહિ' નથી કહ્યું! ત્યાં કહ્યું છે કે 'સત્યમ પરમ ધીમહિ' સત્ય એ જ શાશ્વત છે.

આધાર છે. કૃપાળને પણ એક આધાર તરીકે જોઈએ,
પરબ્રહ્મ એ તત્વ સ્વરૂપ, એનો એ જ છે. એમનાં
માટે પરમ ને સત્ય કહ્યું, આ સત્ય છે એ પરમ સત્ય
છે. એ વ્યાપકતા ના સંકેત અનુભૂતિ, સંકેત
સ્વરૂપ દરેક જીવાત્મા ને વ્યાપક બ્રહ્મ નું દર્શન
કરાવનાર છે. જો આ છે ભગવાન! પરમાત્મા આ
છે પણ ત્યાં સુધી પહોંચવા માટે એટલા સમજણ
શક્તિ ન હોય, એટલા માનસિકતા ન હોય, પરંતુ
આપણ શરૂઆત નાની એવા વિદ્યાર્થીને તો બાળમંદિર
થી જ શરૂ કરવું પડે કે જેમ ભણવા. પછી આ કે
કક્કાવાર આગળ બ કક્કાવાર આગળ એકડા કક્કાવાર
એમ ગોખવાનાં ગોખવાનાં શીખવાનાં છેક સુધી
પહોંચતા જવાય. એક એક પગથિયે આગળ વધવું
પડે. એમ પરબ્રહ્મ પરમાત્માનાં સ્વરૂપને જ્યાં સુધી
આપણે સમજ ન પડે, ત્યાં સુધી મંદિર છે, ઉપાસના
છે, ભજન છે, સત્સંગ છે એ પગથિયા ચઢવાનાં સુધી
ત્યાં સુધી પહોંચાય શકાય. એક એક પગથિયે સ્થિરતા
થી, શાંતિથી, સમજણપૂર્વક, બરાબર અભ્યાસ કરીને
પછી આગળ વધાય. વ્યાપકબ્રહ્મ નું ચિંતન, વ્યાપક
બ્રહ્મ ના વિચાર, એનો બોધ, પરિપક્વતા હોય એને
એ પચે.

આમ બધું જ એક સમાન દૃષ્ટિએ જોવાનું
છે. માન-અપમાન પણ સમાન ગણી ને ચાલે, સુખ-
દુઃખ ને પણ સમાન ગણી ને ચાલે. આમ કોઈ
પણ પરિસ્થિતિમાં નિર્દ્વંદ્વતાથી એટલે
અભ્યાસ. જ્યાં કોઈ પણ ભાવના નથી છે ત્યાં

ભગવાન ના પ્રાપ્તિ થઈ શકતા નથી. એણે એકલા જ
કહ્યું છે. એ સંતો છે કે એનો બોધ કરાવે એ ભગવાન્. જે
અધિકારી જીવો છે એમને એ આત્મબોધ કરાવે, એણે
બ્રહ્મજ્ઞાન ના જ શિક્ષા આપશે, એનો જ ઉપદેશ કરશે.
ક્યાં સુધી આ જગત નાં ફેરા માર્યા કરીશું? આંટા ફેરા
કર્યા કરીશું? મજૂરવાળ છું, એમાંથી બહાર નીકળ.

જો એ બહુ પૂરું ન થાય તો ફરી અટવાઈ
જાવો ને ભવ, જ્યાં એણે મારો! આમ રાડ પાડતા કરે!
ભાઈ, હવે તો સમજ. માનવ દેહ શા માટે મળ્યો છે?
ભગવાન થવા સમર્થના શરણાં માં જા. પોતે જ પોતાના માટે
મેહનત પૂરી કરે? આત્મા છું કે શૂન્ય છું? ના.ના. પરમાત્મા
છું. બસ આંટા પૂરા થઈ ગયા!

મહાપુરુષો બહાર ભાગો ફરીને શાસ્ત્રોનો
ભાગ ફરીને આખરે ક્યાં ભાગને બેસાડે? વ્યાપક
બ્રહ્મ ના અંદર. તમે તમારા આત્મા માં આવીને બેસી
જશો. ત્યાં બધું જ છે, સર્વત્ર એના અંદર છે.

નાદિદીમાન સર્વાય ચ નમ:।

જે સર્વ સ્વરૂપ ભગવાન શિવ છે, એમને હું વંદન
કરું છું. પુષ્પદંતે પણ સ્તુતિ કરીને અંતે આ જ કહ્યું
વ્યાપક બ્રહ્મ સર્વત્ર છે. અને વ્યાપક બ્રહ્મ એ જ આ
જગત નું પરમ તત્વ છે. એના સિવાય કશું નથી. એને
જે સર્વત્ર છે એનું જ દર્શન કરાવવાનો હેતુ હોવું.

'વ્યાપકં બોધદેવો'

આપ સર્વ વ્યાપક સ્વરૂપ છો. સર્વ અધિકારીઓને આપ
શિવવ્યાપકતાના બોધ કરાવો છો. પરબ્રહ્મ એનાથી
ઉપર બીજું કાંઈ જ નથી. ગુરુએ, શરીર માં આત્મા છે.

એના વિચાર મહાત્મા છે કે પોતાના સમગ્ર વિશ્વના
શકતા છે. પહેલા એના મહાત્મા પરમના અંદર મળે
ત્યારે એ પરમઆત્મા બની જાય છે. ~~મહાશાશ્રી~~
મહાત્મા શરીરભાવ માંથી આત્મભાવ
માં આવે, આત્મભાવ માંથી ત્યાગપૂર્વક મહાત્માભાવ
માં આવે, અને મહાત્મા નાં ભાવમાંથી ત્યાગપૂર્વક
સાચા સમગ્ર વિશ્વને પરમાત્મા સુધી પહોંચે છે.
બધા ભાગ પૂરા થઇ ગઇ. પરબ્રહ્મ તો જે આપણી વિશે છે.
એટલે એમને કહે 'નાસ્ય નેમિ નાસ્તિ'.
સર્વ નાં હૃદય માં બેઠેલા છે એ પરબ્રહ્મ
પરમાત્મા છે. એનો પરિચય કરાવ્યો. જેવા મહારાજે
એ જ શાંતિ અને સ્વરૂપ માંથી જ આ પ્રાગટ્ય થયું છે.
કે આપણા હૃદય માં ઉદય સાત્વિક કિરણો, એનું
સ્થૂળ શરીરના અંદર પ્રગટ થઇશે. આપણા સૌના
અંદર રહેલ સંદેહ, અજ્ઞાન કે આ સંસાર પૂરતું મર્યાદિત
છે. આપણાં શરીર પૂરતું આપણાં સ્વાર્થ પૂરતું જ
મર્યાદિત છે. એ મમત્વ, આરાધ્યમત્વ હૃદ આપત્તિ
માંથી બહાર કાઢી બહાર કરીને ત્યાગ હૃદયનો અંદર
મૂકી આવે છે.
'સ્વાત્મમહત્વાં દ પાદુકૈ: શિરસાં સંભાવયામિ'.
તેજ તું છું, કે સમસ્ત વિશ્વના અંદર વ્યાપ્ત છે.
અને એ રીતે આ શરીર નાં ભાવો માં નરક નાં જે
દુઃખો છે, એમાંથી મુક્ત કરાવે છે. એ જે પરમ તત્ત્વ
ના આરાધના આ શરીર દ્વારા જ કરવાના છે
એ શરીર વડે આત્મબોધ કરવાનો છે. એ
આત્મબોધ વ્યાપ્ત બોલે છે. વ્યાપ્ત પરબ્રહ્મ

તો કોઈક કરાવને એના સાથે અનુસંધાન કરાવતા હોઈ એ પણ એ જ વ્યાપક બ્રહ્માંડ, પરમાત્માથી જુદો પડી શકે જ નહીં. આમ આત્માએ એકવાર આ પરબ્રહ્મ માં, પરમાત્મા માં ભળ્યા હો. પછી ક્યારેય છૂટો પડી શકતો નથી.

૫૫. અહર્નિશ આનંદ ક્રિયાએ સ્મરણ શ્વાસોશ્વાસ.

આમ પરબ્રહ્મ માં શરણ બેસારશે. એટલે એમનો બ્રહ્મપુકાર થોડો હળવો પણ આપણા ઉપર પડવાનો જ છે. એથી આપણાં જીવનમાં અંધાર ઉલેચાવામાં અને ફઈફતો સમજણનું થોડું અજવાળું અંદર આવશે. એની અભિધાન આપશે અને બ્રહ્મતત્વ નું સ્વરૂપ આપતા રહે છે. એ બ્રહ્મતત્વ ને પ્રાપ્ત કરવું એનું નામ જ મોક્ષ. આ શરીર-મન માં વળગાડ એ બધું જ છોડીને પોતાનાં સ્વરૂપ માં લીન કરવા છે એ જ મોક્ષ.

કેટલા મોટી વાત થઈ! કોઈ પણ ક્રિયા કરતાં હોઈએ, ઘરના અંદર, બહાર કોઈ પણ પ્રવૃત્તિ કરતાં હોઈએ પણ આપણાં મનમાંથી આપણાં બ્રહ્મતત્વ, પરમાત્મા સહેજ પણ અળગાં ન થવા જોઈએ. જેમ શ્વાસ અળગો નથી થતો એમ શ્વાસોશ્વાસ.

'અહર્નિશ આનંદ ક્રિયાએ સ્મરણ શ્વાસોશ્વાસ.'

તો એનું પરિણામ શું મળશે?

'પંક છતે' આ છતે શરીરે પરબ્રહ્મ માં 'સુરત જઈ ને સમાય' બહાર ભીતર બ્રહ્મમાં લીન થઈ જાય. અવરોધો આપણે ઉભા કર્યા હતા. એ બહાર મન ના બાંધેલ દરોડા ગૂંથાયેલા છે માત્ર. એ અવરોધ લઈને સંસાર માં બેસી રહેલા હતા. બાકી પરબ્રહ્મ

DATE : / /

પરમાત્મા આપણાંમાં પોતાનામાં જ બિરાજી રહ્યા છે. જરા પણ દૂર નથી. આ તો માનવાનું તો એ એવા ફેલાતા થઈ ગઈ છે. હવે માનજો કે પરમાત્મા નું સ્વરૂપ મારામાં છે જ. કોઈ બહારના નથી. એ તો સચ્ચિદા છે સચ્ચિદાનંદ છે. જરાય છેટા નથી એટલે પુષ્પદંતે શિવ મહિમ્ન સ્તોત્રમાં ગાયું છે.

નમો નેદિષ્ઠાય નમઃ નેદિષ્ઠ એટલે નજીકમાં નજીક. એ શુદ્ધ છે, પવિત્ર છે તેથી તો આ આપણું શરીર સચવાય છે.

50 સત્સંગ દ્વારા સાચી સમજણ

આપણું પરમ સૌભાગ્ય છે આપણે ઘણાં પુણ્ય-આચરણ કર્યાં. પૂર્વ જન્મ ના ભજનાદિક ફળ્યાં છે કે આપણને મનુષ્યતન પ્રાપ્ત છે. એટલે ભયંકર માં ભયંકર દુરાચારી હોય પણ ભગવાને ગીતા માં કહ્યું છે કે જે મને અનન્ય ભાવથી ભજે છે એને હું તરત મુક્તિ આપી દઉં છું 'શિઘ્રંભવતિ ધર્માત્મા'. આવા ઉદાર છે પુરુષોત્તમ.

હવે જેમ ભગવાન ઉદાર છે એમ પરસ્પરનાં વ્યવહારમાં પણ ઉદાર બનજો. કોઈ કોઈની ભૂલ માટે કાયમની ગાંઠ ના વાળશો. જે ભગવાન આપણાંને ઉદારતા થી માફી આપે છે. તમે પણ બીજાની બધી ભૂલો માફ કરો ઉદાર બનો.

જુઓ ભૂલને અને પાપને જેટલું યાદ કરશો એટલા ભૂલો અને પાપ વધારે શક્તિશાળી થતા જશે. એના પરમેશ્વર યાદ કરશો. બહુ ઈશ્વર હો ત્યાંને ત્યાં મુક્તિ ને આનંદ થશે.

DATE : / /

જો અપરાધ યાદ રાખશો તો એ દિલ હૃદય મેં મોટું જાડું થશે. પાપ, અપરાધ, ગુના વારંવાર થયા કરશે. આ એક સાઇકોલોજી છે ભૂલ ને આગળ વધો. પ્રાર્થના કરીએ 'અનુકૂળ મારા કોઈ છે પણ એક દરવાજો નાં ઢેલો.' હવે જો તમે એક અપરાધ માફ નાં કરો તો ભગવાન પણ કરોડો અપરાધ માફ ના કરે. જીવન માં ઉપાય છે તેને ઉદારતા બતાવો તો અવશ્ય આપણું જીવન સુખી થશે, શાંત થશે. વિચાર કરો બધા વૈભવ છે પણ શાંતિ નથી તો સુખ કેમના?

ગુરુઓ ક્ષમા આપતા એ ~~[illegible]~~ કાયર નું કામ નથી ક્ષમા વીરસ્ય ભૂષણમ્. કોઈ વાંકો નહિ પાપ થઈ ગયું? એક બાજુ ફેંકી દે અને ફરી એવું ન કરવાં. એને હેતુ, બાધાના અંદર શ્રદ્ધાના અંદર રહેતા મેળવા જે અધ્યાત્મ છે તેનો અનુભવ કરતાં શીખો. એટલે પછી પાર પડશે એમ મનાશે.

જે પુરુષાર્થ પામે છે એ જ સર્વસ્વ રીતે પોતાને પામી શકે છે, આત્માને પામે. આત્માનુભૂતિ કરી હોય છે, સ્વાનુભૂતિ જેને કહેવાય 'સ્વાત્મા' એ પણ પૂર્ણતા ને પામેલું એક નામ છે. આપ કેવા છો? 'સ્વાત્મારં હૃદિસ્થં' જે પોતાના વિશ્વાસને પોતાનાં હૃદય માં સ્થાપિત કરે છે, પોતાનાં સ્વરૂપ નું પોતાનાં હૃદય ના અંદર જ દર્શન કરે.

હવે જ્યારે પણ આત્મદર્શન કરવું હોય ત્યારે હૃદય માં ઉતરવું પડે, હૃદય માં આત્મતત્વ ના સૂક્ષ્મતા માં દર્શન થાય. અને જ્યારે ધ્યાન માં જવું હોય, આત્માનુસંધાન એ એક અવસ્થા છે, અને

DATE : / /

ધ્યાન એ બીજી અવસ્થા છે. ધારણા ની અંદર અનુ-
સંધાન કરીએ તો આત્માનુસંધાન, આત્મદર્શન
થાય અને જ્યારે ધ્યાન માં જતું હોય ત્યારે મન
ને બિલકુલ વિચાર કરે નિર્વિચાર થવું, એનું નામ
છે ધ્યાન. એક શ્વાસોચ્છ્વાસ સિવાય કોઈ વિચાર
નહીં, કોઈ વસ્તુ નહીં, કોઈ પણ જાતના ભાવના
મનમાં સહેજ પણ ન રહે; બિલકુલ નિર્લેપ, કોરું
મન, સાવ ખાલી. આ છે ધ્યાનમાર્ગ ની દિશા.
પ્રયત્ન કરતા રહેવા. મન જલ્દી માનશે નહીં. સતત
અભ્યાસ વડે એ કાબૂ આવશે. નિર્વિચાર મન
એજ સાચુ ધ્યાન છે. સાચી શાંતિ એ છે.
એટલે કહ્યું છે ને - 'પાર પડતા કેમ જાણવું,
જ્યારે મનમાં મન સમાય. એ માટે શાંતિ:
શાંતિરૂપમેવ". શ્વાસોચ્છ્વાસ સાથે અનુસંધાન
કરાવો મારા શ્વાસ આવે છે જાય છે એની સાથે
સોઽહમ્ સોઽહમ્. ધ્યાનમાં ઉંડાણ ના સ્થાને
ધીમે ધીમે મંદ થાય પછી વિચારતા આવે
એટલે ઉન્માન - મૌન મનનું થાય એટલે
નવું વિચારશૂન્ય આવરણ જશે. આ છે રસ્તા
પહોંચવા ફક્ત આત્મા થી પરમાત્મા માં.

ૐ